

Redactiunea

se affla in

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.
Scrisorile nefrancate nu se primescu
decătu numai de la correspundintii reguari ai „Federatiunii.” Scrisori
monime nu se publica. Articlii transmis si nepublicati se voru arde si numai la cerere espre sa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnal politici, literari, commercialu si economicu.

Appare Joi-a si Domineca.

Buda-Pest'a, 17/29. Iuliu, 1874.

Dupa ce corifeii centrului stangiei chiarara, că primeseu, de si cu orei reserve de emendamente, novell'a electoral de base a discussiunii speciale, s'au sciatu numai decătu că legea se fia votata cu tota oppositiunea angei estreme, care parea resoluta a combatte cu tote poterile legea ca si inndulu trecutu, dar' n'au facutu-o ci si marginitu si ea, ca si eei lalit opponti a combatte mai vertosu §§-i ce se reau, a restringe dreptulu allegatoriu. Nimene inse nu se accepta ca in singura sied. se se pota macină pa olalta 40. §-i, ceea ce se intemplă sied. de eri si asta-di desbaterile ajunta pana la §. 77. prin urmare multu — 6 dille si novell'a este votata.

Desbaterea a supr'a §-lui 12 au fo animata, tote partitele d'in punctul de vedere luptara unele pentru converea testului commissiunii centr. al pentru emendamintele loru facute si allessu la alineatulu 2. si 5. cari se considerau ca lapis offensionis. Alineatu 2. relativu la eschiderea d'in list'a electoral a celloru detinuti in arrestu preventivu, ca unulu ce pote da occasiune multe abusuri d'in partea potestatii mai cu majoritate de unu votu se stracora, acestu votu fu allu președintelui, dupa ce scolarea deputatul sassu Gull chiaru numai in minu candu se termină numerarea votilor, se constata, că voturile sunt ali. Nu intellegemu motivulu acei sassu secessionistu, dara daca potutu crede că connationalii se circumspecti nu voru fi loviti de orea acestui alienatu, s'au inseliatu acest'a are se i-o dovedesca experiența prossim'a alegere. — §. 22, dupa „limb'a affacerilor comitetului central este cea magiara” asemene au combatutu mai autăiu de Irányi si de sassulu Wächter, caroru-a se col C. Tisza si d'intre chauvinisti czolay, incătu Máday et consorte, re sera batuti. Propunerea lui Waech „că relativu la limb'a affacerilor mitetului centr. scrvesee de cincisura de lege 44 d'in 1868 fu primita era mai cu majoritate de unu singu votu.

Mai sunt §§. 97 si 98 cari voru at-lupta intre partite, dupa ce clubulu skistoru in conferinta de eri depară, că nu tiene la §. 99. — Facea multu mai bine de nu tienea neci la lalit doi.

Alegerea Congressului d'in Carlovetiu fostu mare spinu in ochii guvernului si indata dupa cunoascerea votului numiu, tota cet'a diuarielor magiare pentiesci fără ossbire de guvernatii seu oppositiunale incepura ca la unica, a suflă in buccinul celu, că alegerea fiindu unu felu de demonstratiune in contr'a guvernului, acea nu o va recomandă Domnitoriu- si d'in contra i-va propune annulla- si totodata provocarea cătra con- sun d'a purcede la noua alegere. Cu că allessulu Episcopu Arseniu Stoianu nu este neci mai pucinu aptu pa canone, neci mai pucinu loiale posse, decătu favoritulu guvernului micu, si cu tote că alegerea au de conformu regulamentului in cea buna ordine si cu unanimitate, si nu era indoiea că aceea va fi resu puru si simplu numai pentru că

nu place stapanilor situatiunii. Acì apoi nu mai incape vorba de constitu-tionalismu, neci de autonomia besericesca, ci de sic volo sic jubeo. Domnitoriulu inca, firesce, ca monarcu constitu-tiunale n'are decătu se plinesca voi'a consiliariloru și a supr'a caroru-a cade tota respunderea acestei fapte neconstitu-tionali. — In 27. l. c. unu currieriu de curte au si dussu la Carlovetiu rescriptu reg. prin care se refusa confirmarea allessului si se ordona noua alegere. Alta dì dupa desbatere de mai multe ore congressulu decis: că deputatii nu voru depune mandatulu si că in siediti'a de asta-di rescriptulu reg. se va luá la cunoascinta fără a se face vre o ob-servatiune. Scirea electrica sosita de la Carlovetiu cu dat'a 28. jul. dice, că nou'a alegere se va face Jou iadeca mane si că una parte a majoritatii de mai uainte vre se alega pre AEppulu Rloru Pr. SSa. Par. Procopiu Ivascoviciu, pre care Serbiu lu considera de serbu, cu tote că bine se scăfă famili'a Pr. SSalle este de origine romana si că numai crescerea i-au fostu serbesca, mai potemu adauge indoiel'a destullu de intemeiata că Pr. SSa Procopiu nu s'ar desface de fisi și suffletesci si de trupulu natiunei salle, prin urmare acesta combiniune este cu totul gresită si dictata numai de unu semtiu de resbunare in contr'a lui Gruiciu, pentru care inse de voia de nevoia va trebui să voteze majoritatea congressului, neavandu pre altulu, de ora ce Angheliciu nu are de felu aderinti.

De altmintrea pana acum membrii congressului nu s'au potu'u inca intellege a supr'a candidatului. Diu'a de mane va risipi indoielele si credemus că in ur. viit. vomu poté anunciar scire po- sitiva in asta privintia.

Roman'a. Alegurile suplementari pentru Senatu, in loculu celloru essiti prin sorti, s'au terminat; alessii cea mai mare parte sunt guvernamentali, abia cătiva din oppositiune s'au potutu stracora; este inse de mare insemetate indoit'a alegere a illustrului patriotu D. Ionu Brateanu, care fu candidat in trei collegie elector. si numai 10 voturi lip-sira ca se fia alessu in trei locuri. Publicaramu depesi'a ce dl. colonelul Gherghelu, in numele mai multoru alegerei adressasse Dlu I. Brateanu despre im-bucuratoriu resultatu allu alegerei d'in Dorohoiu. Pentru acest'a depesia dl. ministru de resb. Florescu ordină cerce-tare disciplinare in contr'a dlui col. Gherghelu, dar judecatorii acuitara pre inculpatulu. Oficiarii romani dovediră că nu sunt machine alle guvernului, ci cetatiani liberi, neci potea se intempe altmintrea, că-ci daca constitutiunea unei tierre libere dà dreptulu de alegere si militarilor, trebuie să li dee si libe-rtatea votului, că-ci de unde nu, libe-rtatea constitutionale devine illusoria si derisoria. — Allegatorii d'in Gorgiu alessera deputatiune de mai multi nota-bili spre a salută pre alessulu loru, cari ne gasindu pre D. I. Brateanu la Pitesti, se dussera la Bucuresci, unde intimpinarea fu cătu se pote de cordiale. Deputatiunea in cuventulu de salutare, disse intr'altele:

„Patru anni aproape impliniti, de candu Dv. nu mai participati in representatiunea nationale au facutu să se resentia de cătra toti acei cari impartiescă vederile noastre,

că tierr'a este privata de sprinjulu cellu mai poternicu. In acestu restimpu, legi de mare insemetate s'au applicat si multe d'in elle au legatu chiaru viitorulu tierrei; si daca vocea Dv. s'ar fi redicatu alaturi cu a cellorulalti Romani, pote că multe indrep-tari s'ar fi facutu, pote că multe ralle s'ar fi incongiuratu. — In deosebi judeciul Gorgiu este partea d'in Roman'a, despre care in ori ce occasiune s'a tenu tu mai pucina sama... Astfelu pre candu in tota tierr'a se construesc poduri si călli ferrate judeciului Gorgiu i-se refusa de cătra statu chiaru sioseu'a (drumul de terra) vallei Giului, pre care esilitu asta-di să-o lucredie cu dille de prestatiune! Ce vomu mai dice in privinti'a junctiunii Vulcanului, care refusandu se d'a se face, s'au occasionat nu numai unu insemetat prejudiciu locale, dar' chiaru generale, că-ci s'au rapit resoului nostru totu transitulu de care ar fi potutu profită. — Ve rogămu dara, să primiti manda-tulu de senatore, etc.

La aceste cuvinte Dl. I. Brateanu responde:

„Domnilor delegati!

„Multiamindu-ve de cuvintele magulitoare ce me privesc personale in discursulu d-v. permiteti-mi să observu că nu lips'a din parlamentu a doue-trei persone este cau'a că majoritatea a alunecat pre pri-porul pre care a impins'o guvernul. Eu cred că adeverat'a causa a fostu, că opiniunea publica nu s'a manifestat in acesti din urma anni intr'unu modu permaninte si cu destulua taria. Acest'a credintă este si a d-v. că-ci numai astu-folu se poate explică alegerea mea la Gorgiu, una-data ce sciati, că eram alessu dejă la Dorohoiu.

„Negresitul, d-lorū delegati, onoreaza a fostu mare pentru mine, că v'ati servit u de numele meu in acesta manifestare; cea-a ce inse m'a miscat uare si mi-a datu in-credere in viitoru, este că nu numai Gorgiu, ci si Dorohoiu si Buzeu si intelle-scu că abtinerea si chiaru mollitiunea in esercitarea drepturilor politice este cau'a principale toturor a rellelor ce ne bantue. Sunt convinsu, că esemplulu datu de aceste districte de- a esf din neactiune, va fi la cea d'antăiu occasiune urmatu de tierr'a intręga. Si deca acesta miscare a vietiei publice va implé de bucuria animele totu-ror Romanilor bine-cugetatori, speru că nici poterea esecutiva n'o va privi cu ochi reu-voitori, că-ci deca i-este commodu a guvernă, candu marea si inteligint'a parte a natiunii se abtine, inse ea negresită scie că una asemenea abtinere, candu devine sistematica si se prelungesce pre multu, se termina in totu-de-un'a printro' catastrofa.” etc.

Să fia de bunu auguriu atătu mani-festatiunea voitiei nat. in celle trei col- legie, cătu ci presagiulu Dlu I. Brateanu, că-ci este timpulu ca vietii a nationale să pulsitudie ce-va-si mai tare in Roman'a spre a vibră mai cu taria si in extremi-tatile corpului nationale....

Alegurile comunali inca s'au terminat in tote uribile Romanidei, firesce totu eu successulu dorit u guvern, care inse n'are ce se bucură asta-data de invingerea sa, pentru că abtinerele de la votu au intrecutu aproape de doue ori numerulu celloru ce in urmarea invitarei politienesci au mersu la urna, mai multu de nevoia. Ecce ce relateza in asta privintia diariulu „Poporul” care nu pote fi banuitu d'a se tiené de part'a „Rosifloru”:

„Inse... să avem parte de ouantu,

Prețul de Prenumeratii:

Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . . . 5 „ „ „
Pre annu intregu . . . . . 10 „ „ „

Pentru Roman'a :

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbra-pentru fiecare publicatiune separata. In loculu deschis 20 cr. de linia.
Un exemplar costă 10 cr.

superbi invingatori! să ne explicăm asupr'a unui punctu important.

Nu e vorba de Rossi; pre dinsii i-ati tur-tit in lupta (?) pentru că ei n'au pututu intrunit decătu căte cinci la suta din voturi esprese.

Dara óre tierr'a opposanta consiste numai din Rossi?

Si pre abietenuti, pre cei ce n'au venit u dupa invitatiunile politienesci tiparite, inti-legendu din acest'a cum s'au croit lucru-riile; pre acesta immensa majoritate neorganizata in bande, desgustata de alegeri, de manoperele electorale brutale, o desfiintati cu totul din corpulu natiunii, faceti ab-stractiune de din's'a, ca si cum n'ar exista?!

Ei bine, ia să privim cifrele:

Din 312 inscrissi la collegiulu I, ati intrunitu unu numeru de 90 voturi; din 400 inscrissi la collegiulu II, ati intrunitu 122 de voturi; din 900 inscrissi la colle-giulu III, ati intrunitu 402 voturi; si din 12,000 inscrissi la collegiulu IV, ati intru-nitu 5051.

Faci preste totu inscrissi 13,712

Din aceste-a votanti gu-vernamentali 5,665

Remani 8,047

Din cari scadiendu ca vo-tanti Rossi 228

mai remanu 7,819

cari n'au venit u se ie parte la votu.

Acum, cine sunt aceste-a, spuneti-o d-vosatra, cei ce ati cheltuitu multa os-te-nela cu invitatiuni politienesci,— si ei n'au venit?

Convinctiunea nostra este, că acei-a sunt adeverat'a majoritate a alegatorilor d'in Buccuresci, pentru că sunt si partea cea mai luminata, care nu intellege ammestecul politiei pentru a o chiamă la dator'a ei, pre care din contr'a o indignă nisce pro-cederi atătu de cutediatorie, in cari violen-tarea conscientiei este de mai inainte gravata.

Acum, deca acest'a se chiamă alegere primesca-o de buna cef ce figuréa pre list'a publicata de guvernă persone altu-felu forte onorabili: noi insé nu ne sfîmu a li dice in conscientia:

Nu suntem adeverat'a espressiune a ale-gatorilor! N. B.

D'in Roman'a mai înregistramu urmatoriele sciri interesante:

Unu creditu străordenariu de 7000 lei s'a deschis ministerului affacorilor esterne pentru platirea diurnelor si materialelor necesari membrilor comisiunii militari romane, insarcinata d'a continua încarzile de recunoscere pentru delimitatiunea frun-tariei de cătra Austro-Ungari'a.

— Domnitorulu Romaniei caltorescă, — precum se scie, — incognito sub numele de „Conte de Vrancea.“ Acestu nume istoricu cunoscutu cetitorilor nostri d'in balladelle rom. este allu unui tienutu in districtulu Putnei pre cost'a Carpatilor. Locuitorii Vrancei formează intre sine unu felu de federatiune patriarcale. Ei au conservat portul si da-tinete primitive alle Moldovenilor.

— Colonelii Slaniceanu si Dunca si locu-tinentele de colon. Salmenu sunt insarcinati a reprezentă armat'a romana la esercitările milit. ce se voru tienă in lun'a Septembrie in Boem'a. Asemenea missiuni voru imple-nit in acelui-a-si timpu: in Prusia, Dl. gener. Florescu ministru de resb. insocutu de colonelii Zefcari si Costaforu, si major. Jac. Lahovaru, — era in Russia, prin dl. gener. Cernatu si maj. Robescu. — D. C. A. Rosetti fondatorulu diariului „Romanul“ a plecatu sambat'a tr. la Paris.

— Guvernul intentează processu d-

pressa dlui Ales. Macadonescu, directorul „Oltulu”, pentru articolul din 29. Iun. a. c., in care din incidentul alergilor de senatori, despre guvernul actual se dice, că este „sfârșitorul alu constituui si tradatorul alu intereselor tineriei.” La noi assemene laude la adresa si guvernului ung. se potu si cete in diuarie si audi in camera mai in tote dillele, dar’ ministri d’aci se imbracca in pelle de crocodil si tote glontele atâtate in contr’loru cadu fara efectu.

Discursul

deputatului nationale Demetru Bonciu, tenu in Camer'a Ungariei, la 21 Iulie, a. c.

Onoratu Corpul legiuitoru! Sciu bine, că timpulu este forte pretiosu, si caldur'a e forte mare, atât de mare, incătu nu me insielu, daca credu, că toemai pentru acăst'a e asiā de pretiosu timpulu, cum n'a mai fostu pote nici odata. Cu tote acestea, D-loru deputati, atunci, candu este vorb'a de o parte asiā de considerabila a tineri, candu este vorb'a de influenti'a ce ea trebuie să practice in actulu de formatiune a acestui corpu legislativu; candu este vorb'a, pre cum dicu, de acea parte a tineri, care s'a bucuratu timpu iadelungat de o constitutiune propria, autonoma si care in fine s'a unitu cu partea majora a tineri, fara ca pana adi actulu unirei să fie progressat mai departe de stadiulu inițiatu-nei, — atunci, dicu, candu este vorb'a de tote aceste, eu credu On. Camera, că nu pote fi timpu atât de pretiosu, pre care să nu-lu esploriamu pana la extremitatea pentru interesulu acestoi cestiuni. Acăst'a o pretinde de la noi trecutulu, presintele si viitorulu Transilvanie, o pretinde in fine interesulu si sperant'a legata de viitorulu statului. Cetu dura voi'a On. Camera, ca să vorbescu putieni asupr'a opiniunei mele separate.

Totii amu plecatu, D-loru, din acelasi punct de mancare, intru aperarea positiunei noastre; din acelasi punct amu plecatu si eu, din care au plecatu acei on. collegi, cari au vorbita contra modificarei consului, propusa de mine; toti adeca ni-amu basatu argumentele pre acelasi temeu, adeca pre legile din 48. Deosebire intre noi este numai, că eu me alipesc cu rigore de litter'a si intentiunea legii din 48, pre candu on. collegi de opiniune contraria nu se tienu asia tara de intentiunea pura a legislatiunei de atunci, ci mai multu de usul, de practica introdussea cu timpulu in acca lege si deci densii voiescu a preface in lege acelui usu, acea practica.

Ei inse repetau, On. Camera, că in primis a legei electorale din Transilvania, corpulu legiuitoru nu este tienutu a se allipi cu strictetis de principiul ei fundamentalu; fiindu ince, că on. Camera a admisau acelui principiu la discussiunea generala, nu vréu să me mai occupu de acăst'a cestiune. Dar' nu potu lassă ne-atinsu inca odata acelui votu alu Adunării deputatilor din 68, prin care legea electorală din Transilvania a fostu declarata de impossibila si prin care s'a decisi de urgenta aducerea unei legi conforme si egale pentru tota tiéra. Apoi daca on. Camera singura nu cauta a procură valoare decisiunilor sale, acăst'a este o procedere, facia de care incetă ori-ce argumentare mai departe.

Dealtmintrelea dlu ministru de interne s'a incercat a combate argumentele si datele espuse in opiniunea mea separata, pre care amu comunicat'o membrilor on. adunări; ince ce a combatutu? Aceea, că conformu relatiunilor contributionali din Transilvania, la 48, in comunale de cl. I. darea pamentului nu era de 48, ci numai de 40 cr. adeca 70 cr. v. a. er' nu 84, cumu amu arestatu eu. Eu, d-loru din capula locului n'am atribuitu si nici nu atribuescu datelor mele o autoritate infallibile; m'am visuitu numai a-mi procură, pre cătu am potutu, ore cari date autentice; cu tote aceste primecesc rectificarea d-lui ministru. Din acăst'a ince nu resulta totusi, că datele melle ar' fi lipsite cu totul de baza, ci celu multu numai atât'a, că consulul de 8 fl. 40

coresponde unei posessiuni numai de 30 și 28, er' nu de 36 jugere, cum am disu eu.

On. Corpul legiuitoru! Dlu ministru de interne si-a sparatu positiunea prin acelui argumentu, că in Ungaria aru fi diferita chiaru si contributiunea correspunditoria unui 1/4 de jugeru. Ei bine, dar acest'a nu este unu argumentu cont'a mea, respective contra opinionei separate; că-ci daca essiste acăst'a diferenția, aru trebui să se stergă, si să se introduca consulul uniformu, care in Transilvania nu poate fi diferit, că-ci se basedia pre toto motivele de contributiune.

Dlu ministru in discursulu seu punere pondu pre darea vitelor, si pentru a combate opiniunea mea, dice, că in Transilvania acelui ce nu avea pamentu, n'avea decătu e tienă atâtă vite, că produceau o dare egală cu oifra consulului, deorace darea vitelor inca era admissa in censulu electoralu. Dar acestu argumentu allu d-lui ministru era este in favorul propunerei melle si este toemai cont'a d-sale si contr'a acelior'a, cari nu voru să admitta in censu adausulu dessarcinării de pamentu, care singuru aru poté recompensă eschiderea dărei vitelor. Acăst'a este unu argumentu, care probădă tocmai aceea, că la 48 in Transilvania nu se cerea, că alegatoriul, pentru a-si poté practica dreptulu, să posiedă vre-o mare cantitate de pamentu, pentru că avendu ește-vite, legea de atunci i-asecură dreptulu electoralu, pre care legea de adi i-lu denegă.

On. Camera! dlu baronu Gavrilu Kemény, in discursulu seu de sambat'a trecuta, a disu, că nu este correctu, ca să schimbăm condițiile fundamentale ale legoi electorale, prin o dispositiune laterala. Să me ierte ince dlu baronu a-i spune francamente, că daca dsa vede in desbaterea acestui projectu de lege o dispositiune laterala, apoi atunci eu nu mi-potu intipui, candu facemui noi legi seriōse si fundamente? căci acestu projectu de lege electorală se afla de mai multe luni dejă in desbatere, parte in sectiuni, parte in Camera, si apoi Corpul legiuitoru din 68 prin §. 63 din legea de atunci declară apriatu, că trebuie adusă o lege elektorale pentru Transilvania. Ei bine, dar' de la 68 si pana adi amblamău noi totu pre căi laterale? — Eu credu că acăst'a nu este căi laterale, deorace este vorb'a puru si simplu de indreptarea legilor electorale; candu dura este vorb'a de indreptare, nimicu nu poate fi mai justu, decătu că principiile fundamentale din lege, interpretate reu in discursulu tunpului, să se restabilăca astufeliu, cum pretinde spiritulu si intentiunea legii din 48.

Vedu, că On. Camera si-a perduto răbdarea; din acăst'a consideratiune deci, voi face totu possibilu, pentru d-a-mi prescurtă esentialminte vorbirea. Nu voi vorbi despre opiniunea separata ce am avutu onorea a vi-presintă, deorace este tiparita si astufeliu ori cine poté să o studieze; sum ince silitu a reflectă unele si altele, la celle ce mi-sau disu in siedint'a de sambat'a trecuta,

Rogu dar' pre On. Camera, să binevoeșca a-mi accordă putieni atentiu, marcaru numai pana ce voi termină cu acesta.

Mai antăiu de tote vreau să reflectediu asupra declaratiunei d-lui ministru de interne, care pentru mine — marturisesc — este forte pretiosa, si prin care d-sa dice, că a primi cu bucuria vorbirea mea din 15 a corentei, adaogendu totu o data, că daca toti deputatii nationali aru ocupă aceea-si positiune, pre care amu occupat'o eu, diferențele nationali aru fi forte usioru de aplanat. Nu voi să me pronunciu in generalu despre conduit'a tuturor deputatilor nationali, — dar eu credu On. Camera si d-le ministre, că deputatii de o nationalitate eu mine, intru cătu li-cunoscu sentimentele si plecările, cu pucine exceptiuni — toti occupă aceea-si positiune, pre care o occupu si eu; adeveru, despre care dlu ministru a potutu să se convinga si adi, candu a ascultatu eu atât'a atentiu in discursulu on. collegu Alessandru Romanu. — Totu dlu ministru dice mai departe, că eu amu facutu observatiuni asupra neaplicării corecte a legii de nationalitate, ince fără a arăta casuri concrete. Acăst'a este adeveru, ince, cu permissiunea d-lui ministru

promit u-a-i presentă assemenea casuri occasionalmente, pre calle privata. In Camera n'amu voită s'o facu acăstă, deorace marturisesc, că numai asiu fi provocatu prin elle cestiune de nationalitate.

Să acumă, d-loru, vreu să facu căteva observatiuni scurte asupra unor cuvinte din discursurile d-lor Gavrilu Kemény si Iuliu Horváth. Celu d-antăiu, vroindu să attace conduit'a deputatilor romani, prin urmare si a mea, a dissu, că daca s'ar adduce cătusi de putieni schimbare in censulu electoral, atunci aru urmă érasă ceea ce d-sa n'ară vol, adeca, că romani érasă aru intra in Reichsrath. — Dar eu, vorbindu celle drepte, nu sciu d-loru, ore cine suntu mai culpabili: acei ce au intrat, ori acei ce au provocat intrarea? — Din parte-mi sciu numai atât'a, că d-nii cancelari de atunci ai Ungariei si Transilvaniei, n'au fostu romani, cu tote aceste nu numai că d-loru au provocat intrarea, dar' au intrat chiaru si d-loru in acelui Reichsrath. D. baronu G. Komény a mai disu apoi, că d-sa nu vre să dea „charte blanche” romanilor, pentru că nu cumva acei'se mai renunțe la drepturile de cari se bucura inca. Ei bine, pre terenul acest'a me unescu cu d. baronu si diu si eu, că romani din Transilvania nu trebuie că să renunțe la nici nouu din drepturile loru. Scopulu acest'a dura ne unescu pre amendoi. Medilocele ince ne punu forte de parte unulu de altulu. Că-ci, pre candu eu voiescu, că acestu scopu să-lu ajungemul piu mediloce de impăciuire si prin atracțiunea romanilor in practica vietiei de statu, pre-atunci d. baronu se basedia pre negatiune, pre conservare si chiaru escitarea mai mare inca a nemultimirei, intr'unu cuventu — pre suprematia. Eu ince credu, că atunci candu va fi vorb'a de aperarea drepturilor, acelui poporu apasatu, care se numesce poporul romanu, va fi harnicu să le apere, că-ci este unu popor, pre care se potă conta.

D. Iuliu Horváth, care in discursulu seu a avutu placerea de a se occupă forte multu de mine, a dissu intre altele, că sunta intre romani domni de acei'se, cari si-au intrebuințiatu influența politica in contr'a statului. Eu nu cunoscu, d-loru, assemenea casuri; dar daca s'ar fi intemplatu chiaru un'a ca acest'a romanii nu suntu unici ca atari, deorace assemenea lucruri au comisuu si alte nationalitati, pana chiaru si insusi magiarii si inca in proporție mai mare. (Voci din stanț'a: este adeveratul!) D-sa ince, dupa cumu amu mai disu, ocupandu-se pră multu de mine mi-a astrasutu atentiu asupra multor lucruri patriotice si nepatriotice. Binevoeșca ince on. meu collegu a-mi permite să-i spunu, că in ceea ce privesc patriotismul, apoi de si nu sum magiaru, totusi cutediu și me pune in rivalitate cu d-sa ori si candu. De altintrelea d. Alessandru Romanu i-a reflectat in acest'a privinția mai multu potă, decătu — quantum satis.

Dar d. Iuliu Horváth nu s'a multumit cu căte a peccatuitu prin discursulu seu de sambat'a trecuta, ci a mersu mai departe, publicandu a dou'a din in „Ellenor” unu articolu, prin care nu dice nici mai multu nici mai putieni, de cătu că: la casu candu Camer'a aru adoptă teststulu comisiunei centrale, cu alte cuvinte, daca aru respinge amendamentul d-lui Kemény, atunci Magiarimea din Transilvania aru fi necesitata să se pună pre terenul passivitatiei. Eu, d-loru, d- si nu sum magiaru, totusi asiu si avutu atât'a patriotismu, incătu să nu facu o asemenea dechiaratiune pre cont'a națiunei si a patriei unguresci, nici chiaru atunci, candu asiu senti slabitudinea loru asiā de multu, cum o sentiesce d. Iuliu Horváth. De altintrelea despre passivitatea Romanilor din Transilvania s'a dissu, că e a nu-si are causă in legea electorală. Ba da, d-loru, numai si numai legea, respective defectele legei electorale au fostu si suntu si asta-di causă passivitatiei romanilor din Transilvania, că-ci On. Camera, unu popor cu conștiința, atunci, candu vede, că in patri'a comună si la mes'a legilor comune, lui i-se mesura cu alta mesura, unu asemenea poporu nedreptatit, dieu, are totu resonul si totu dreptulu de a se pune in positiunea passivitatiei. Fiindu ince, că eu nu dorescu, că acăst'a passivitate să se mantina si pre-

viitoriu, apoi mi-ian voi'a a aderă la amendentul dui Nemesiu, cere precisedia la ritu cifr'a consului de 8 fl. 40 fara a inva o cifra mai mare, adeca 15 fl. Daca in inteleptiunea On. Camere va gasi de cunția să respinga acestu amendamentu, atunci eu tienu cu rigore la projectul meu de solutiune, adeca la conservarea intactă a positionilor legii din 48, sustinendu, ar fi o imprudentia politica, să stergem unu dreptu practicatu in decursu de aproape trei decenii. — Recomandu dar' inca o Onoratei Camere opiniunea mea separată.

Discursul

deputatului nationale Joanne P. Dessestoru in Adunarea deputatilor Ungariei in siedint'a de la 23. Iulie a. c.

On. Camera! Mai bainte de tota seseu de cunțintia a declară, că susțin opiniunea separata pentru delaturarea patului 5 din §. 12 a legei electorale, fiindu-că acăst'a opiniune separata a fi desvoltata dejă cu forte multu talentu si toricu, nu astu de necessaru a face o adenca scormonire de argumente, per susținerea ei; nu me potu ince conteni a riscă si eu unele observatiuni.

On. meu collegu Augustu Pulszky, chiaru si insu-si d. ministru de finante precum si alti domni din partid'a dreptu accentuatu in mai multe renduri recipitata deputurilor si-a detorintelor ctenesci; ince, dupa parerea mea, domloru n'au applicatu tocmai correctu si principiu de dreptu. Si anume, principiu de dreptu, dupa parerea mea, este, că ctenatienii, cari se bucura de drepturile Statu, trebuie totu data să aiba parte in detorintele correspundietorie, — principiu din care apoi resulta fisice, că acelle deputintie trebuesc si indeplinite. Dar' eu, partea mea, nu gasescu de correctu aplicabile acea deductiune, că indeplinirea detorintelor trebuie să premerega practica deputurilor. Intr'unu Statu, unde drepturile si detorintele ctenatienesci se bazează pre legi positive, asiā ce va credu că nu potă ave locu, deorace Statul are deputul si poterea de a constringe pre ctenatii sei la indeplinirea acelui detorintie. Si credu On. Camera, că forte slaba si ticală trebuie să fie poterea unui Statu, atunci candu ca nu are alte mediloce pentru a stringerea detorintelor lor, decătu numai mediloce a li detrage drepturile politice.

Se dice D-loru, că nu se platesc de Este adeveratul, că forte reu se platesc, că forte multe restante de dare se afflă in terra; dar intrebu: ore caușa acestui consiste ea in acea lacuna, ce-a existat pana adi in legea electorală, prin neintroducerea acelui dispositiuni, că: celu ce si-platesc contributiunea, nu potă usa dreptul electoral. Nu, D-loru! ca acestui reu a consista si consista in legi bune pentru contributiune; con in aceea, că stringerea contributiunii este regulata astu-feliu, incătu să potă responde scopului. D'in acăst'a ctenatieni, On. Camera! eu credu si susțin introducerea acestei dispositiuni in legea electorală, este cu desversire erronă necorrespundietoria scopului.

Dar acăst'a dispositiune este totu illegala si lovescă — pre terenul principiile egalității de drepturi: §-lu de facia, respective punctul §-lu de la projectul de lege punita de desbatere, pretinde nu numai de la altele de deputati, ca să-si platesca dura si de la allegatorii comisiunilor municipale. Dar' comisiunile municipale consiste doare părți, anume: din membri alesi si virilisti. Apoi legea nu pretinde, decă la membri alesi si de la allegatorii storu-a, că să-si platesca dările, er' si virilisti — ba. Amu auditu accentuandu că are să le vina rendulu si virilistilor, alte cuvinte are să se introduca unu lamentu de constringere, prin care si-acum inca voru trebui să-si achite dările. Si dar daca este asiā, apoi atunci de ce amanatu acăst'a dispositiune, pana si candu se va adduce o lege de contribu-

rente impunatorie pentru toti cetatienei si, cari voru se usedie de drepturile lor, — aiba acelle ori ce titlu si nu!

Mai este insa o impregurare destulu importanta, care vorbesce contra acesti iuriuni. Anume: legislatiunea nostra se bazeaza pe sistemulu a doua Camere. din aceste este Camer'a inferiora, adica la On. Camera; cecalata este Camer'a majora, adica Camer'a boeriloru. Acum, eu, conformu §-lui de facia membrii Camerei boeresco potu se fi si-acei, cari nu si-platesc dările. Din acésta deratiune, On. Corpul legiuitoriu, amu — credu — dreptate, candu amu mai nainte, ca acest'a dispositiune este la si ca lovesce in principiile egalitatii de drepturi.

Dar' apoi, fiind vorba despre aceea, cine-va numai atunci potu se-si exercita datorul electoralu, daca mai antau si-a sa contributiunea, cu alte cuvinte daca deplinitu conditiunea correspundetoriei lui electoralu, — acésta numai atunci potu se aiba locu, candu contributiunea fi o indatorire voluntara; in casulu va inso aru trebui se se dica: „volenti fit injuria“; acelui ce nu platesc contributiune, se nu fia allegatoriu si din consecuente ce nu va se fi allegatoriu, se platesca nici contributiune.

Ci, D-loru, voi face inca si-ace'a infa: ore cetatienei patriei nu possedu ei statu si alte drepturi cetatienești, de numai dreptul electoralu? Dar' acésta abia o parte numai din complessul datorilor politice practicabile in un Statu statutionalu. Daca dar' cetatienei suntu respectati la mai multe favoruri din partea statutului, atunci contributiunea ce li-se inde se platesca, nu stă in justa proportion cu essercituul dreptului electoralu; guvernul si commissionea centrala aru statu se calculatedie, cetea auume parte darea correspunde dreptului electoralu este numai o parte din complessul drepturilor cetatienești? numai atunci fi potutu, se stabilisca proportiunea intre practicare dreptului si esecu- detorintei cetatieneilor.

Se mergem inso mai departe. In sens deductiunei logice de mai nainte, acel se escludu de la beneficiul dreptului electoralu, n'aru fi tienuti a indeplini nici orintia vis-a-vis de statu, precum suntu si acel'a, cari practica acestu dreptu. — D-loru, detorintele cetatienești facia cu alu consistu elle numai in indeplinirea contributiunei, — nu consistu ore si in fapte de a sacrifică sangue si vietii a pentru patriei. Dar atunci vrea se intreb: locu a destinatu on. ministeriu si on missionea centrala in legea electorala nu acel'a, cari si-indeplinesc detorint'a evit de statu sacrificandu-si sangele si viata? ca-ci in adeveru statul aru fi de se le accorde drepturi correspondetoriei statutului loru: cu tote aceste in proiectele de facia, acesti'a, intru cetea nu au calificatiune, suntu cu totu delaturati statutului dreptului electoralu. Se nu se dica, ca mentionarea punctului 5 este necesara unui motivulu, ca practicarea drepturilor aru trebue se correspunda indeplinirea statutului.

S'a mai disu apoi, D-loru, ca in prima contributiunei mai putine de 120 de contributiunea potu se se amane. Acest'a e frumosu lucru, care s'aru potu considera unu favoru deosebitu, inso si dreptu o periculosă totodata, care — fara intenție — aru deveni fapta prin impregurare cetatienei respectivi, usandu de acestu favoru, nu si-aru plati contributiunea la si astfelui de-odata s'aru tredî, ca in epuisati din numerulu alegatorilor, acel'a desceptare a loru aru urmă de numai dupa incheierea listelor e-ionale.

Dar acestu punctu altu §-lui statutului infa: mai are inca si o alta parte slabă, care potu fi criticat. — E constatatu ca elu nu va mediloci catusi de incurgerea remasitelor de con-

tributiune, precum a declarat-o si insu si d. min. de interne, candu a respinsu emandamentul d-lui dep. Olah. Din acest'a apoi firesce urmedia evidentulu adeveru, ca — de facto — nici este in intentiunea acestui punctu mijlocirea incurgerei contributiunei, deorace se voru gasi cetea de multi proprietari de-acca, cari, pre langa celle mai considerabile remasitile de dare, totu-si voru fi pusi in pozitioanea de a si-potu exercita dreptul electoralu; densii adeca voru avea atât'a minte, incatu se si-cumpere intru unu altu districtu unu petrecu de possessiune, cetea li-pote fi de ajunsu pentru obtinerea dreptului electoralu, si astfelui eludandu legea, pre de o parte voru usá de dreptul electoralu intru unu modu estinu, fara a si-plati remasitile celle mari de dare, pre de alta parte banii economisiti astfelui prin neachitarea remasitelor i-voru intrebuita pentru scopuri avantagiose numai loru insisi la alegari.

Se prevede mai departe in acestu proiect de lege interdicerea corrumperii alegatorilor. Mi-reservu dreptul de-a mi face la timpul si locul seu observatiunile cuvintiose in acest'a privinta.

Acum'a vrea se notificu numai atât'a, ca tocmai prin punctul 5 din acestu § se deschide un'a occasiune forte potrivita pentru corrumpera, prin — imprumutare. Anume, celu ce va vro si si-puna candidatur'a in vre-unu collegiu electoralu, n'are decatul se deee bani cu imprumutu alegatorilor, pre cari conteadja, pentru ca acel'a se si-peta astfelui achită datoriele contributiunile. Aceasta manevra — firesce — nimene nu-o potu tasa de corrumpera, pentru ca a imprumutat este iertat; cu tote aceste infa in realitate acest'a manevra nu va fi nimic'a mai multu, decatul — corrumpera.

S'a disu apoi in acésta Camera, ca cetatienei statutului nu possedu virtutea, de a si-indeplini ingagiamentele facia cu statutul. Este pre adeveratu, ca dările nu se respondu eu de destulla exactitate; inso eu nu credu totusi, ca acésta s'aru potu numi tocmai — lipsa de virtute. Reulu acesta fara n'ndoiala trebuie atribuitu numai pozitioanei constrinse a contribuibilor, lipsei de moneda a bietei seracime, si altor calamitati. Nu se aduna apoi contributiunea nici din o alta cauza, anume din cauza regulamentului de stringere a contributiunei, care este atat de defectuosu, incatu nici de departe nu correspunde scopului. Decei, acel'a lipsa de virtute, care s'a observatu pana acum'a in indeplinirea contributiunei, se va sustine si pre viitoru, si inca se potu ca'n proporzione mai mare, deorace poporulu, candu va observa efectele acestei legi, dieu, nu-o se gaseasca pre mare placere in ostensula practicarei dreptului electoralu. Guvernul fara n'ndoiala o se cascige prin acésta, deorace, pe candu acésta dispositiune va rări si mai tare inca sfirurile alegatorilor elementul oppositional, pana atunci elementele, pre cari s'a basatu in tot-de-un'a si se bascadia inca si adi — guvernul, se voru inmultit cu per cente considerabile.

Eu, D-loru, nu i-numescu pre functionari de — proletari; dar esperint'a de tote dilele ni-a aratatu si ni-reata, ca densii intotdeun'a tienu cu guvernul. Eu inso nu li-imputu acestu faptu voiu numai se constatu, ca acestia nici odata nu potu ajunge in pozitioanea de a nu si-plati darea, deorace ea li-se subtrage din gagiu. Ei dara totdeauna voru fi in essercituul dreptului electoralu. Asemenea elementu suntu si capitalisti, caror'a mai bine li-place se adune, decatul se platesca — percents. Acestia apoi numai din motivulu, ca se nu platesca statutului mai multu adeca celle 6%, in totdeun'a si-voru plati darea cu exactitate si astfel voru figura permanentu in list' celoru indreptatati la urn'a electorală.

Aceste elemente inso sunt totodata acele, cari sustieni ori ce guvern, fia acel'a absolutisticu, fia constitutionalu, — pentru, ca, spre a-si assecură banii, au trebuita in totdeuna de poterea activa a guvernului. Aceste nu suntu elemente independente, si punctul 5 din § 12 allu legi de facia tocmai acestor elemente le assecura preponderant'a facia cu elementele independente.

S'a sustieni in acest'a On. Camera

de catra unii d-ni deputati, ca tocmai contribuibilii cei mai imposanti suntu in restantia mai imposanta cu darea, si d. min. de interne si-a esprimatu dorint'a, ca deputatii respectivi se-si probide acest'a assertiune. Eu inso asa a pricpu cauza, ca acei d-ni deputati respectivi n'au vrionu prin assertiunea loru, decatul se apostrofie in modu indirectu guvernului, pentru ce nu dispune astfelui, incatu stringerea aceloru restante se se esecute cu deplina rigore.

Dar facia cu acest'a apostrofare, eu asiu fi acceptat de la onorab. d. ministru, ca se produca — tocmai in interesulu guvernului — argumente solide spre combatore; lucru, care d-sale potu se i-fia cu-atatu mai lemniosu, cu cetea ca tote datele necesarie i-stau la dispositiune, pre candu acel ce l'au combatutu de siguru nu dispunu de ele, celu patrnu nu dispunu in proportiunea in care dispune d. ministru.

Dupa tote aceste On. Camera, voi trece la reflectarea punctelor 1 si 2 din acestu § si fiindu-ca nu vrionu se abusesu de pacient'a on. d-ni deputati, promitu a fi cetea se potu de scurtu la vorba.

De cetea ori a venit pre tapetu vorba, ca, prin legea de facia electorala aru trebui se se accorde drepturilor o expansiune mai mare, si legea se se traduca in mai liberala si se se basedie pre principiulu egalitatiei de drepturi, totdeun'a s'a obiectatu din partea adversa a Camerei, ca acésta nu se potu, deorace presentulu proiectu de lege nefindu altu-ceva, decatul o interpretare a legilor din 48, asamenea schimbări esentiale nu se potu introduce int'insul, fara a jigni ace'a lege. — Apoi, D-loru, daca privim punctul 1 din § 12. allu acestui proiectu de lege, trebuie se observamu de 'ndata, ca dieu acestu se abate forte multu de la punctulu correspundetoriu allu legei din 48, deorace accolto erau fiscate anume crimele in urm'a committerei caror'a cetatienei si-pierdea dreptul electoralu; punctul de facia inso nu numai ca nu contine o dispositiune mai liberala, dar' esteinde acest'a grea pedepsa chiar' si-asupra delictelor, care este unu conceptu atat de vastu si elasticu, incatu la unele occasioni potu se despoie pre forte multi allegatori — de votu, deorace potu se incumbe in sine si delicto sau mai bine greseli de-acelle, cari abia se pedepsescu cu arestul de cetea-va ore, pre candu insu projectulu de lege nu admite perderea votului, decatul numai in limitele duratei pedepsei cu 'nchisor. Astfelui, D-loru, se potu apoi intempla, ca cincova tocmai in timpul compunerii listelor electoralor se fia arrestatu de facto, pentru orocare delictu comisssu fara intenție chiaru, — lucru, ce i-se potu intembla ori cui, — si éta, ca acelui allegatoriu, de si si-a espiatu peccatumul indata dupa incheierea listelor electoralor, totusi — in sensulu punctului de facia — devine despoiatu de dreptul electoralu pre timpu de unu anu, doi, sau chiaru si trei. Apoi acésta dispositiune, on. Camera, aru fi o grava injustitia.

Din acesta' causa deci, amu onoreea a presintă unu amendamentu, in sensulu caruia testul, care se incepe cu cuvintele „caru si pana la cuvintele „delicto“ este a se stergi“ din punctul 1 allu acestui paragrafu si a se inlocui cu acestea: „acei, ce suntu condamnati in urm'a committerei delictelor prescrise in punctul 2 § 5 din legea de la 48, — in decursulu duratei pedepsei suntu opriti de la votu.“

Este adeveratu, ca d. dep. C. Csengehi a facutu amintire aici si despre delictele ce se potu commite prin pressa, cumu sunt anume agitatiiunile sau provocarile la arme. Dar D-loru, amendamentul meu nu slabesc cetea si de pucinu effectulu legei, deorace in § 5 din legea de la 48 este semnalata anume infidelitatea catra tronu, tradarea de de patria etc. fara a se face osebire, daca asemenea delicto s'aru commite prin pressa, ori pre altu terenu. Flindu dara, ca tote aceste suntu prevedute in §-lu amintit din legea de la 48, eu nu gasesc de utilu a se mai specifica anume delictele de pressa in punctul 1 allu § 12 din acestu proiectu de lege.

Dupa parerea mea infa, punctul 2 este mai incorrect, mai injustu infa si decatul pun-

tulu 1. Este unu adeveru generalmente recunoscut si accentuatu de catra toti oratorii, cari au luat inaintea mea cuventul in acésta cestiune, — ca pre nedreptu se aplică forte adese ori arestul preventivu. Si accentuatu inso totu-data si-aceea, ca arestul preventivu este reclamatu de interesulu justitiei si ca prin urmare, de si contiene ore cari umbre de injustitia, elu trebue tollerat in institutiunile statului. Ei bine; acésta o recunoscu si eu, dar tocmai pentru ca arrestul preventivu inca nu probădiasu unu delictu deseverisit, eu nu potu admite, ca cetatienei preventiti cu acest'a pedepsa, se fia inca despoiatu de dreptul electoralu. D. dep. Csemeighi a mai disu apoi ca d-sa nu potu concordă cu conceptele d-sale — faptul, ca unu arestantu se fia adusu buna ora de la Illova in pan-duri — la urn'a electorală.

Acest'a d-loru, nici eu nu o aprobu; cu alte cuvinte si eu suntu de parerea, ca acel ce 'n decursulu votarei suntu de facto condamnati la ichisore, sau se afia in arestul preventivu, se nu fia admisi la urna; inso nu potu admite, ca ei se nu fia admisi nici in liste electoralor, deorace, espirandu-le pedepsa inca inainte de allegere, aru fi injustu se li-se denegu dreptul de votare, numai din simpl'a cauza, ca pre candu se compuneau liste electoralor, densii se afia in arrestu.

Din acésta causa, am onoreea a presintă inca unu amendamentu, care se resuma categoric in urmatorele: „Punctul 2 din § 12 se se sterga cu deseverisire din testul proiectului de lege.“

Acestu amendamentu cu-atatu mai verosu lu-recomandu spre admittere, cu cetea ca in privint'a condamnatilor, pre cari nici eu nu suntu de parerea a-i-tarri in panduri la urna, — se potu intercală o dispositiune potrivita la § 73, prin ace'a modificare, ca in locu de frass'a: „dreptul de votare compete numai acelora, cari suntu condamnati in virtutea legei la perderea acestui dreptu; apoi § 91 si urmatorele érasu cuprindu totu dispositiuni de-acelle, cari precisadu lamuriti sentintele judecatoresci, cari inceumba in sine se perderea dreptului electoralu. Asia dar' inca odata sustieni, ca aru fi forte injustu si necorrectu, ca pre arestatii preventivi, despre cari inca nici se scia, daca in adeveru suntu culpabilu sau ba, — se-punem in int'o categoria eu criminalistii condamnati prin sentintia judecatorescă.

In fine, D-loru, voi se notificu inca atât'a, ca punctul 2 din acestu § se afia totu odata in contradictione si cu insa si legea deorace punctul 3 din acestu § dispune, ca numai acel'a suntu privati de dreptul electoralu, cari suntu condamnati in virtutea legei la perderea acestui dreptu; apoi § 91 si urmatorele érasu cuprindu totu dispositiuni de-acelle, cari precisadu lamuriti sentintele judecatoresci, cari inceumba in sine se perderea dreptului electoralu. Asia dar' inca odata sustieni, ca aru fi forte injustu si necorrectu, ca pre arestatii preventivi, despre cari inca nici se scia, daca in adeveru suntu culpabilu sau ba, — se-punem in int'o categoria eu criminalistii condamnati prin sentintia judecatorescă.

Daca deci, D-loru deputati, facia cu tote aceste argumente totusi nu veti respinge aceste puncte erronate din presentulu proiectu de lege, parerea mea este, ca veve ti blamă inaintea intregei lumi juridice; — si pentru ca acésta se nu se intembla, mi-ieu voi'a dar' a recomandă inca odata amendamentele melle spre priimire!

B-Pest'a, 20 Jul. 1874.

Prea Onor. Redactiune!

Fost'a societate a theologilor rom. din Viena'a, si dupa desfiintarea seminariului de la S. Barbar'a, si stramutarea alumnilor in Seminariul cath. din Pest'a, de-si ne-aprobata de superioritatea acestui institutu, totu-si de facto nu a incetat, si ca atare, in sensulu statutelor §. 32. se sente indeatorata a face cunoștu O. publicu romanu starea Cassei, a Bibliotecii, si deca nu a progressului, celu pucinu a luptelor salte pentru a-si dobandi aprobarea Societatii.

Ce se attinge de cas'a Soc. s'au transpusu de pre an. 1872/3 summa de 82 fl si 90. cr. in bani gat'a, éra in Obligatiuni 78 fl. si 32 cr. Au mai incurzu de la Pr. S. Sa Metropolitul Dr. Ioanu Vancea *

summ'a de 50 fl. cu condiția, că de năseva dobândi aprobarea să se imparte între membri. D'in vinderea către unui esemplar din „Cath. lui Dcharbe“ și a „Fabiolei“ summ'a de 3 fl. 30 cr. — Pentru banii imprumutati d'iu Cass'a Soc. la membri, au incursu summ'a de 5 fl. 10 $\frac{1}{2}$ cr. care la olalta dau summ'a de 141 fl. 32 $\frac{1}{2}$ cr. Spesele pentru transportarea Bibliotecii la Pest'a au costat 37 fl. și 61 cr. pentru post-portulu diuariilor, correspondintelor Societății, procurarea requisitelor de scrisu și altele s'au erogat summ'a de 14 fl. 32 cr. Cari tote la olalta facu summ'a erogatiunilor de 51 fl. 88 cr. Aceștia scadienuse d'in summ'a venitelor de mai susu ramane pre an. viitoriu in bani gat'a summ'a de 89 fl. 44 $\frac{1}{2}$ cr. si in obligatiuni 78 fl. si 32 cr.

Ce se tiene de biblioteca, acăstă a mai immulțit cu 2. opere donate, unul de Dlu Simeone Fl. Marianu, „Poesie populare și ballade“ și altul de anonimul Iuniu „Femeile de L. Pederzani.“

Cu progressul in estu-annu nu ne potem laudă, de ora-ce bibliotecă, fontana a totu progressului, a statutu in Vienn'a pana către finea lui Maiu, — parte pentrucă betranul Cantor D. Ursu carui-a a fostu concretiuta, smintindu-si unu petitor a jecutu mai multe lune in patu, parte mai vertosu pentrucă rectoratulu de aici nu nă-a concessu pana in Martiu stramutarea ei la Pest'a, legandu-o totu de-un'a de aprobarea, ce se acceptă de la primitele, si asiā mai tota activitatea nostra au tientitum numai intru așteptarea aprobarea societății si pentru acestu institutu. — E dreptu, cumcă cam prevedeu-se inca d'in annulu trecutu dissolverea seminariului d'in Vienn'a, s'au allessu unu comitetu de 4, care in casu de desfintiare, să roge pre Pr. SS. Loru Episcopii romani, a intrevini pentru continuarea Soc. si in altu Seminariu probabilmente pestanu. — Membrii acelui-a comitetu si-au facutu determinația fiecare in deosebi, rogandu pre capii loru beseresci pentru inaltul patrociniu. Dara fiindu-că parerie Prea SS. Loru, de-si conveniau in scopu, difierau in se mai multu seau mai pucinu in aplicarea medielor; comitetul comunicandu-si-le intre sine — nu potu a priori să decida nemicu stabilu, pana nu se voru affă actu in seminariulu d'in Pest'a. Venindu acelui momentu, impregiurările adusseră cu sine, de nu erau toti membrii acelui comitetu dispusi pentru acestu seminariu. Numai de cătu se alese altu comitetu, in care numai 2 d'in celu mai de susu intrara. Odata intruniti, se cugetă, ce calle să appuce. Resultatul fù, că numai decâtul pre caliea cea mai pacifica si neteda, nu pre ascunsu si pre sub mana, ci pre facia, cu incredere in sine si in dreptatea causei sale, să cera de la Superioritate, că dupa exemplul scoelor magyare si slavone, să ni se concéda si noua continuarea societății deja recunoscute si aprobată pentru seminariulu de Vienn'a.

Acesta se intempi. — Dara superioritatea declară la acestea, că de-si societatea a fostu aprobata pentru seminariulu d'in Vienn'a, — d'ins'a nu se semte competența a o aproba si pentru acestu institutu; de orace capulu supremu allu seminariului pestanu e primatul de Strigoni. — Deci ne indrumara, ca priu o suplică, in care să se alture statutele in traducere pre limba Ist. seau magyara, prin rectoratu să le adressem la Primatul. Aci comitetulu, care la totu casulu trebuia să-si vedia de affacerile soc., se afă de odata arruncat in Scylla si Caribde, pentru că de nu urmă caliea arretata de superioritate, ci se luă pre alt'a, — precum recomenda y in o ceraspondintia de langa Timisiu, Nr. 51 „Fed“ — era temere, cum că se voru porni cu tota ur'a lor innascuta si ne voru sugrumă tote, pana inca nu se facusse asiā dicundu mai nemica, 'ne voru cutropi soc. in nascere, insinuandu-ne pre la primatul de nescari omeni, ce prin portarea nostra li-am dă se intellegă, că nu avemu incredere in buna-voint'a loru, mădora nece in dreptatea causei, pentru care luptăm si asiā le dămu ansa a lucru di-

rectu si pre facia in contr'a nostra. — De alta parte ne temesmu si de aceea, că de li-vomu da in man'a loru statutele, le voru pune ad acta usque ad calendaras gracieas. — Si un'a si alt'a e reu. — Dara intre doue relle amu fostu necessitatii să alegem reul cu mai micu, adeca să inaintam si prin rectoratu suplică la primatul. Resoluti spre acesta, ne appucărămu de lucru, si in 15. Nov. dederămu in lăintru suplică cu statutele. Aci stetera vreo 2-3 septemane pana ce s'au facutu nescari presecurtări si correctioni de stilu, dupa geniu limbei latine.

In 30. Decembre s'au predat de nou puritate si corresa, dara pana acum'a nu am dobândit nece unu rezultat. S'au facutu nenumerate intrebări la rectoru despre rezultat, si pana acolo s'au amarit spiretele, in cătu unulu d'in membri au spus verde prefectului, cumcă incepem să ne pierde sperarea de bine si că suntem applicati a suplică de nou la primatul dupa rezolutiune, numai să ni-se dea numerulu off. sub care s'au inaintat! Dupa cari in diu'a urmatoria mergandu de nou la rectorulu, ni-a facutu mustrări, că suntem impacienti si ne-linisciți, dara ellu nu poate să sugrume pre primatul, — care i-communicașe, că va cere consensulu Episcopilor cellor lătiti — deca o a tramsu inca.

Totu-si cu acesta ocazie ne successe a-lu indupică de ne-a concessu transportarea bibliotecii, cu observatiunea, că pana va veni rezolutiunea, să nu facem ușu de d'ins'a. Firesc si acesta ni successe, cu mare nevoie numai dupa ce i descriseră starea cea rea in care se affă in seminariulu d'in Vienn'a, adducandu-i daunu'a ce suferim prin aceea, care lesne s'ar potă delatură, concediendu-nă să-o adducem in Pest'a, cu atâtua mai vertosu, că aceea nu aterna atâtua de la primatul, cătă mai multu de la bunavoint'a D. Salle. Asiā precum se vede d'in pana aci disse, nu multu amu potut să eșoperămu; dorere, că e asiā! Dara totu-si nu debue să desperămu. Ceea ce nu s'au dobândit, se poate dobândi mane. Gutta cavat lapidem...

In fine mai aduugu, că de-si societatea nu se bucura mai multu de dreptul avutu odiniora, totu-si, fiindu-că possiede ore-care summulitia de bani si cărti, care debue grigite si conservate, s'au allessu spre acestu scopu si pre annulu venitoriu unu personalu administrativu in numeru de 3.

In legatura cu acesta ne sentim in-datorati a adduose multiamita publica Prea On. Redactiuni atâtua d'in colo, cătă si d'in coce de Carpati, cari ni-au gratificat si in annulu acestu-a către unu esemplariu d'in prea pretiuritelor loru diuarie, rogandu-le, ca si pre venitoriu să ne faca partasi de acestu favoru. Asemenea multiamitu D-lorū Simionu Fl. Marianu si Iuniu pentru gratificarea operelor mai susu memororate.

Ioanu Goronu,
presedintele comitetului.

Oradea-Mare, 26. Juliu, 1874.

Stim. Domnule Redactoru!

In 24, si 25. Jul. s'au tienutu essamentele de vera in scoalele normale gr. cat. oradane si anume: 24. dim. de la 9 ore in class'a 3. si a 4., la 25. in class'a 1. si 2.

In amandoue dillele in presinti's mai multoru ospeti onorabili intre cari, — pre langa Dr. Diriginte normalu Gavrilu Rednicu Protop. distr., d. Nic. Marcusiu catechetu si respectivii DD. professori normali, — au fostu Rdissa DD. Canonici Ioanu Corhanu, Ioanu Szabó inspectoru sup. allu scoelor diecesane si Ioanu Cucu parteniorulu studentilor si a desvoltarii nostre nationale, precum si mai multi parinti d'in giuri, veniti pentru a-si duce baetii pre vacatiune a casa. Toti cei de facia amu ascultat cu cea mai mare placere si bucuria suffletesca respunsurile precise si indestullitoris d'in tote obiectele propuse in inteleșul ordinatiunilor mai inalte — cu deosebire in clasele a 3. si 4. — Lauda braviloru invatatori, cari intellegendu-si missiunea sublima asiā bine pregatescu pre elevii loru (mai

toti romani) la clasele gimnasiali, — era ospetilor prestimati recunoscintia, căci se vedu a fi interessati de progressul tinerelor mladitic, cari pre langa grigea si conducearea intellepta a parintilor si superiorilor loru, voru deveni membri folositori Baserecei si scumpei nostre natiuni : „Quaelibet hora monet“....

Unulu dintre ascultatori.

Totu la adress'a doritorilor d'a calatorilor la Dev'a publicămu acesta epistolă ce, ca suplementu la celle doue servesc spre informarea DDloru membri ai „Asociatii Transilvane.“

Clarissime Domnule!

In circulariulu ca l'a emis directiunea gen. a caliei ferr. I. Transilv., in contr'a dispusetiunei sală facute mie cu dat'a 11. I. c. cunoscuta, a ordinat ampliatilor de la caliea ferrata, că calatorilor la Dev'a să le dea la plecare bilete cu pretiul jumetate ($\frac{1}{2}$ Fahrkarte) si la reintornare d'in Dev'a era bilete cu pretiul jumetate ($\frac{1}{2}$ Fahrkarte), prin urmare dara, că nu e a se solvă la plecare întră taxa, ceea ce mi-se pare mai favoritoriu. intrătăta, că unii cari de la Dev'a nu voru ave să reintorne era pre caliea pre care au venit, voru potă pleca pre alta calle, pre astă firesc fără de a se potă folosi de favoru.

Nu va fi dora fără scopu a face acesta impregiurare cunoscută publicului prin diuarie

Cu distinsa stima.

27. Juliu 1874.

L. B. br. Popp.

VARIETATI.

(Inamoratulu de cometu, sau Icaru allu II.) — Unu evenimentu din cele mai singulare s'au petrecutu la Paris. Unu inventiatu betranu, Jacques Verasson, locuit de vre-o diece anni intr'o casa din strada Georama. Predominat de monomania inventiunii, Verasson cătă necontentu realizarea vreunei utopie. Mai cu săma lu-interesă totu ce privesceră ceriulu. Nu se potă calculă idronetele ce a inventat spre a mesură ploia. Ajunse a mesură si ventul prin unu apparat fără curiosu: nisice rōte mecanice comunicandu cu nisice tambure de diferite marimi. Sgomotulu produsul era in proporție cu poterea ventului. Elu se primblă in timpulu concertului printre tamburele ce resunau lovite de betiele portate cu furia de furtuna.

Electricitatea cerescă fusese multu timpu obiectulu celor mai placute studie alle sală. Avea nisice smei de metallu de totu marimile prin cari pretindea că corespunde cu astrele.

Dar' ceea ce mai multu de cătu orice i-absorbă timpulu, era morsul cometelor si istoria loru. Avea la ellu trei lădi pline cu note despre ele. Căte comunicatiuni n'a facutu Academiei de științe despre scumpele sală comete!

In scurtu sermanulu inventiatu si-avu crierii cam de totu sariti de la locu.

Acum căteva dille, candu apparu cometă ce a fostu visibila in tote serele pre orizontu, Verasson devină neliniștitu si agitat. Candu vedi in diare, că cometă a fostu descoperita de unu astronomu junu disse, că sunt prosti astronomii si că cometă ce vedem nu e alt'a de cătu ceea din 1816 ce este a sa, fiindu-că ellu s'a nascentu in acelui anu, apoi s'a ocupat de ea si D-deu i-a datu-o lui in deplina proprietate.

— Trebuie să o previnu de ce se petrece pre pamentu, adause ellu, si voi preveni-o. Me ducu să o cautu; acolo susu se va celebră casatoria noastră, Siriu si Acesta din Lebeda mi-vorū fi marturi.

Verasson se intorse la ellu; totu diu'a stete inchis. Sera cometă apparu, si ellu ești portandu doue mari arije. Dupa 5 minute se audi corpulu seu picandu in ultia. Nebunul voisse să sbore la cometă sa, si, ca unu nou Icaru, pică mortu din allu 5-a etagiu.

(Palatiul „Dacia“). In 8/20. jul. se puse petră fundamentală a unui colos-

sale si imposante edificiu, allu unui ratu palatiu, ce se ridică in București podulu Mogosioei, in anghelu stradă scăni, in locul clădirii numite altă „Hannulu Filippescu“. — Acestu palat zidesce pentru societatea de asigurări „Dacia“ a carei proprietate este Asoc. in cursu de trei anni a facut plece d'in tierra mai tote societățile să se imparte asociatilor săi căte 20% videnda; acum si-ridică unu palatin, va servi de localu societății si cu totul se va zidi astfelu, ca să fie o escală opera de arte, va aduce totu-si, după calculul facutu si după cum s'au scumpe inchiriarile si la București, unu valoare de preste 12%.

Soc. „Dacia“ a trebutu să plătească summe forte mari in anul acestu-lătră semenaturele asigurate contră gramei, care a nemicuitu in veră acesta torie intrege. In dillele trecute a anului București berari a unui neamtin, asigură „Dacia“ cu 150,000 lei n. ceea ce crede a se fi facutu inadinsu si d'in nătatea ce există intre soc. „România“ si „Dacia“. Cercetările judecătoresci voru aduce lumina. — Destul că soc. de asigurări „Dacia“ prosperă si, — do si platește anual mari summe de bani, — totu-i remane si pentru palatiu.

Bibliografie.) A essită de sub pătră a III-a editiune din prelucrările de la Naturală, de B. Năianu, pentru învățământul secundar, cursulu inferior anume:

Elemente de Zoologia	testă
„ Botanica	testă
„ Mineralogia	testă
cu notiuni de Geologie	testă
Elemente de Fizica experimentală	testă
Elemente de Cosmographia	testă

Aceste opere se affla in depositu general la D-nulu Socecu et Comp. Librători, si la tote librariile d'in România Transilvană.

„Tudor Vladimirescu si Alessandru Iancu“ este titlu unei noi scrieri, care a parutu dillele acestea de suptu tiparit.

Acesta opera, scrisă in limb'a slavă, de Ilie Fotino, fiul cunoscutului lui Fotino, si tradusă in limb'a română de P. M. Giorgescu, este menită, negresita aduca nouă lumine si se completeze în revoluționii române de la 1821. O redată dămu, prin urmare, toturor Romanilor in parte celor cari se occupă a căi si descoperă adeverul istoricu, in unele mai însemnate epoci ale istoriei române.

Cartea se affla de vendiare la librărie, cu pretiu de 2 lei 50 bani.

„Parapontisitii“ este numele unui diariu umoristicu (cu ilustrații) apărut in incepîtul lunii Jul. a.c. la București cu scopul precum se vede, d'atiescă omenii oppozitiunei. Adeca guvernamentul inca să aiba diariul loru umoristicu. Dreptu e? Frumosu e? Bine e? De ce? De cănd Andrassy inca creștește pre „Boraszem Iancu“ numai cu scopu ca să paralizeze acțiunile umoristice a opozitiunei magiara, si „Boraszem Iancu“ prosperă cătă cu d'in fondul de depozitare, cătă cu la prenumerantii guvernamentali.

Ni-place umorul spirituelu chiară contră noastră, dar să nu degenereze în libertate. Nr. 1. d'in „Parapontisitii“ prezintă remană intre marginile bunei cărți. Cătu pentru staruții in se a face răgramat „tione“ „tiune“ „ciune“ etc. luptă contra morilor de ventu, care în succesa neci celor mai eminenti literati români. si nu va succede neci odata, pe firea limbii române purcește d'in universale a poporului este mai tardă capriciele omenilor fia cătu de ilustrații. Pretiul „Parapontisitilor“ este 20 lei anual, 10 lei pre $\frac{1}{2}$ anu.

ALESSANDRU ROMAN
Propriet. edit. si red. respundet